

Handreiking spel "10 inzichten x 4 rollen"

**Onderwijskundig leiderschap: hoe
gebruiken wij de professionele ruimte en
wat hebben wij van elkaar nodig?**

BEGRIP

Begrip: Onderwijskundig leiderschap

Bij onderwijskundig leiderschap gaat het over de manier waarop een onderwijsteam regie voert over de eigen werkzaamheden binnen het speelveld van het team. Dat laatste wordt wel de professionele ruimte van het team genoemd.

Bij het gebruik van die ruimte zijn de eigen maatstaven voor professioneel handelen belangrijk: Waarom doen wij deze dingen en waarom doen wij die op deze manier?

Waar voert een team regie over?

1. Regie over het **onderwijs**
2. Regie over het **leren en beter worden** als professional
3. Regie over het **opbouwen van vertrouwen** in de onderwijskwaliteit

Ad.1: Jouw regie op je werk als vakspecialist, didacticus en pedagoog: regie nemen over het ontwerpen, ontwikkelen en uitvoeren van aantrekkelijk en goed onderwijs.

Ad. 2: Jouw regie op het leren om als professional steeds beter te worden: teams leren om als groep van samenwerkende professionals steeds beter te worden.

Ad. 3: Jouw regie op het verhaal van het onderwijsteam: vertellen waarom je wat doet, hoe je dat doet, waarom je dat op die manier doet en wat de resultaten zijn van je inspanningen als onderwijsteam. Waarom vind je de resultaten mooi, goed of nog voor verbetering vatbaar?

Waarom is onderwijskundig leiderschap van onderwijsteams belangrijk¹?

De veelheid en complexiteit van ontwikkelingen rond het mbo vraagt dat de onderwijsteams daar professioneel, flexibel, wendbaar en in samenwerking met de partners (uit de omgeving van de instelling) op kunnen inspelen.

Daarom is er veel aandacht voor onderwijsteams als dragers en innovators van het onderwijs en voor de condities die zorgen dat onderwijsteams daadwerkelijk de zeggenschap over het onderwijs niet alleen willen, maar ook kunnen oppakken. Wat is er dan nodig? en wat hebben onderwijsteams dan nodig?

¹ Zie *Kwalificatiedossier van de docent mbo (MBO Raad 2015); Kwaliteit in Kleur (KiK). Bouwstenen voor de toekomst (Kwaliteitsnetwerk mbo juli 2019); Versterking kwaliteitszorg in het mbo (Brief OCW aan Tweede Kamer, 16.12.2020).*

HET SPEL

Waar komt het vandaan?

Het spel is **gebaseerd op publicaties** van de werkgroep Expertise (bestaande uit vertegenwoordigers van 10 instellingen) van het Kwaliteitsnetwerk mbo in samenwerking met NCP EQAVET².

Het spel is **ontworpen door** NCP EQAVET (uitgevoerd door CINOP) **in samenwerking met docenten, onderwijsmanagers en kwaliteitszorgmedewerkers** van Aventus, Curio, Grafisch Lyceum Utrecht, Hoornbeek College, Koning Willem I College, ROC van Twente en de voornoemde werkgroep Expertise.

Het spel is **vorm gegeven door studenten** van het Grafisch Lyceum Utrecht.

Voor wie

Het spel is bedoeld voor **onderwijsteams**.

Zie [filmpje over het Spel](#)

Wat is de functie van het spel? De dialoog

Het spel is een hulpmiddel voor teams om met elkaar en met mensen buiten het team, zoals ondersteunende diensten en (onderwijs)managers in gesprek te gaan over de werkzaamheden van een team: Hoe doen we het nu? Wat willen we beter gaan doen? Hoe houden we plezier in ons werk? En hoe kunnen we elkaar helpen?

Vorbereiden

Voordat je het spel gaat spelen, zijn de volgende punten belangrijk:

- 1 Kies binnen het team een voor jouw team **actueel onderwerp**³.
- 2 Zorg er voor dat **meerdere rollen meedoen aan het spel**. Bijvoorbeeld docenten, onderwijsmanager, staf, onderwijsdirecteur of CvB. Betrek bij voorkeur meerdere rollen aan de 'speeltafel'.

² 2017: *Kwaliteitscultuur versterken in onderwijsteams in het mbo: hoe doe je dat?*; 2019: *Onderwijskundig leiderschap versterken in onderwijsteams in het mbo: hoe doe je dat?*; Verkorte versie 2019: *10 Inzichten x 4 rollen. 40 mogelijke interventies in handelingen en gedrag die kunnen bijdragen aan het onderwijskundig leiderschap van onderwijsteams*.

³ Dat betekent dat het spel meerdere keren gespeeld kan worden. Dient zich een nieuw thema aan, dan kan er weer gebruik gemaakt worden van de methodiek van dit spel.

3 Denk na over de volgende vragen:

- Hoe doen we het nu?
- Wat bepaalt het vertrouwen van anderen in ons?
- Wat bepaalt ons werkplezier?
- Wat willen we zelf verbeteren?
- Wat hebben we daarvoor nodig?

Het spelbord

Het spelbord is te downloaden via [deze link](#) .

Het spel bestaat uit 3 spelrondes.

De 3 rondes kunnen onafhankelijk van elkaar en verspreid in de tijd gespeeld worden.

- Het spelbord kent een route met drie kleuren. Iedere kleur staat voor 1 spelronde.
- Iedere spelronde is gekoppeld aan een doel (zie spelregels).
- Iedere spelronde kan apart gespeeld worden, door deze te selecteren in het startmenu.
- 1 spelronde duurt 45 tot hooguit 60 minuten.

Het spel is meerdere keren te spelen. Afhankelijk van het onderwerp kan gekeken worden wanneer en met wie het spel gespeeld wordt. Dat geeft ook de mogelijkheid om het spel te spelen op het moment dat het beste past in de cyclus / op de activiteitenkalender van een team.

DE SPELREGELS

1. Vaststellen van het gespreksonderwerp tussen de spelers van het spel

2. Aangeven bij welk doel het onderwerp past:

- Bij regie over het onderwijs hoort de oranje route op het spelbord.
- Bij regie over het leren en beter worden als professional hoort de paarse route op het spelbord.
- Bij regie over het opbouwen van vertrouwen in de onderwijskwaliteit hoort de blauwe route op het spelbord.

3. Spelleider

Vorbereiding:

- Benoemt het gekozen onderwerp.

- Geeft aan welke routekleur gespeeld wordt.
- Verdeelt de pionnen over de spelers (of spelersgroepen).
- Bepaalt de volgorde waarin de spelers aan de beurt zijn.
- Start het spel.

Gedurende het spel:

- Gooit de dobbelsteen voor de eerste speler.
- Neemt de pion en verplaatst deze het aantal vakjes dat de dobbelsteen aangeeft.
- Pakt een kaartje van de stapel die correspondeert met de kleur van het vakje waar de pion op staat. De speler die aan de beurt is krijgt als eerste de mogelijkheid om te reageren op de vraag. Andere spelers kunnen aanvullen. Het is de bedoeling dat spelers elkaar met hun inzichten, opmerkingen etc. aanvullen en verrijken.
- Zodra de discussie is afgerond (maximaal 4 minuten) dobbelt de spelleider opnieuw, voor de volgende speler.
- Aan het einde van de route bereikt men de finish.
- Het spel wordt afgerond met de vraag aan de afzonderlijke spelers:
 - 1 Wat is jouw bijdrage aan de ontwikkeling van de onderwijskwaliteit?
 - 2 Wat zijn jouw tips aan de andere rollen die aan tafel zitten?

CONDITIES

De spelleider

- Voor de spelleider is een apart informatieblad beschikbaar met informatie over de volgende publicaties⁴:
 - 1 2017: Kwaliteitscultuur versterken in onderwijsteams in het mbo: hoe doe je dat?
 - 2 2019: Onderwijskundig leiderschap versterken in onderwijsteams in het mbo: hoe doe je dat?
 - 3 2019: 10 Inzichten x 4 rollen. 40 mogelijke interventies in handelingen en gedrag die kunnen bijdragen aan het onderwijskundig leiderschap van onderwijsteams.
- Voor toelichting kan de spelleider contact opnemen met info@kwaliteitsnetwerk-mbo.nl.
- Voor de spelleider zijn alle vragen van het spel plus eventuele aanvullende vragen in het informatieblad voor de spelleider opgenomen.

Informatie

Nieuwsgierig geworden naar de publicaties? Ga naar kwaliteitsnetwerk-mbo.nl. Daar vind je de Waaier (verkorte uitgave) en ook de uitgebreide publicatie uit 2019, alsook de publicatie uit 2017.

⁴ Deze publicaties zijn het resultaat van de werkzaamheden van de Werkgroep Expertise van het Kwaliteitsnetwerk mbo in samenwerking met NCP Eqavet.

Verwijzing naar filmpje over de publicatie 2019:

<https://eqavet.nl/filmpje-ruimte-voor-onderwijskundig-leiderschap-van-onderwijsteams-wat-kun-jij-doen/>

Wil je er meer van weten?

Neem contact op met info@kwaliteitsnetwerk-mbo.nl

Wil je contact met een van de leden van de werkgroep Expertise?

Neem contact op met:

Hans Brummer	h.brummer@sintlucas.nl
Bert Imminga	bimminga@rocvantwente.nl
Margrieta Kroese	mkroese@landstedegroep.nl
Linjo de Kruijf	lkruijf@glu.nl
Myranda van der Leeden	lew@hoornbeeck.nl
Ingrid van der Pluym	ingridvanderpluym@outlook.com
Joost van de Staak	j.vanderstaak@kw1c.nl
Lisanne de Wit	l.dewit@curio.nl